EKONOMİ BİLİMLERİ DERGİSİ
Cilt: 17 **No:** 1 **Yıl:** 2025 **ISSN:** 1309-8020 (Online) (**ss.** 89-119)
Makale Geliş Tarihi: 25.09.2024 **Makale Kabul Tarihi:** 23.11.2024 **Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 12.12.2024
Doi: https://doi.org/10.55827/ebd.1556154

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

KARA PARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNDE VE MÜCADELEDE DİJİTAL TEKNOLOJİNİN ROLÜ*

Fereshteh SHADEMANPOOR[1]
Av. Dr.
E-mail: fshademan08@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6273-8751

Öz

Kara para aklama, yasa dışı yollardan elde edilen gelirlerin yasal bir görünüme kavuşturulması süreci olarak tanımlanır ve günümüz dünyasında ciddi bir zorluk oluşturmaktadır. Bu durum, yalnızca geleneksel denetim ve izleme yöntemleriyle değil, aynı zamanda yenilikçi teknolojilerin kullanımını gerektiren bir tehdittir. Dijital teknolojiler, özellikle veri analitiği, yapay zekâ, blockchain, biyometrik doğrulama, görüntüleme ve dijital soruşturma araçları, bu alanda suçun tespit edilmesi ve önlenmesinde büyük bir potansiyele sahiptir.

Bu teknolojiler, şüpheli finansal işlemleri veya ticari anormallikleri tespit etmeye yardımcı olurken, aynı zamanda doğru ve zamanında raporlamalar yapılmasını da kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, kara para aklamaya karşı mücadelede farklı kurumlar ve departmanlar arasındaki işbirliğini ve bilgi paylaşımını güçlendirerek koordinasyonu artırmaktadır.

Sonuç olarak, mali kontrol ve denetim hedeflerine ulaşmak için dijital teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Suçun işlenmeden önce tespiti ve durdurulması açısından dijital araçlar, yüksek doğruluk ve hız sunmakta, adli sistemde mali ve ekonomik suçlarla mücadeleyi kolaylaştırmaktadır. Bu makalede, kara para aklama suçunun tanımını yaparak, dijital teknolojilerin bu suçu tespit etme ve önleme süreçlerindeki rolünü incelemeyi amaçlıyoruz.

***** Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

[1] **Sorumlu Yazar:** fshademan08@gmail.com

Atıf (APA): Shademanpoor, F., (2025), Kara Para Aklamanın Önlenmesinde ve Mücadelede Dijital Teknolojinin Rolü, Ekonomi Bilimleri Dergisi, 17 (1): 89-125.

***Anahtar Kelimeler**: Kara Para Aklama, Yasal Sözleşmelerde Kara Para Aklama, Dijital Teknolojiler, Kara Para Aklamanın Tespiti, Kara Para Aklamayla Mücadele*

***Alan Tanımı**: Uluslararası Hukuk*

THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN PREVENTING AND FIGHTING MONEY LAUNDERING

Money laundering, defined as the process of giving illicitly obtained funds a legitimate appearance, presents a significant challenge in today's world. This threat requires not only traditional monitoring and auditing methods but also the use of innovative technologies. Digital technologies, particularly data analytics, artificial intelligence, blockchain, biometric verification, imaging, and digital investigative tools, hold great potential in detecting and preventing such crimes.

These technologies not only assist in identifying suspicious financial transactions or commercial irregularities but also facilitate accurate and timely reporting. Additionally, they enhance coordination by strengthening cooperation and information sharing between different institutions and departments in the fight against money laundering.

Ultimately, the development and use of digital technologies have become indispensable in achieving financial control and oversight objectives. In terms of preventing crime before it occurs, digital tools offer high accuracy and speed, making it easier for judicial systems to combat financial and economic crimes. This paper aims to provide a definition of the crime of money laundering and analyze how digital technologies serve as a powerful tool in detecting and preventing this crime.

***Key Words**: Money Laundering, Money Laundering İn Legal Documents, Digital Technologies, Detection Of Money Laundering, Combating Money Laundering*

***JEL Codes**: K20*

1.GİRİŞ

Kara para aklama, günümüz dünyasında mali suçlar ve yolsuzlukların artışına sebep olan önemli ekonomik ve sosyal sorunlardan biridir. Bu tür sağlıksız ilişkiler, güçlü bir ekonomiyi içten zayıflatmakta ve uzun vadede ekonomik istikrarı tehdit

etmektedir. Suçun uluslararası boyutu ise sınırları kolayca aşarak birçok ülkenin ekonomik yapısını yozlaştırıp zayıflatmaktadır. Kara para aklamanın önlenmesi ve bu sorunla mücadelede dijital teknolojilerin kullanımı, suçun tespiti, analizi ve takibi açısından yenilikçi ve etkili bir çözüm olarak değerlendirilmektedir. Bu makale, dijital teknolojilerin bu süreçte nasıl bir rol oynadığına dair çeşitli yöntemleri ele almaktadır.

Bu çalışmanın hedefi, dijital teknolojinin kara para aklama suçlarıyla olan ilişkisini vurgulamak ve bu suçların dijital araçlar vasıtasıyla engellenmesinin yollarını analiz etmektir. Dijital teknolojilerin, finansal sistemlerin güvenliğini ve güvenilirliğini artırmanın yanı sıra, kara para aklamayı izleme ve engellemede finansal ve düzenleyici kurumlar için güçlü bir araç olduğu belirtilmektedir.

2.KARA PARA AKLAMA NEDİR?

Kara para aklama, ülkelerin ekonomik ve ticari yapılarına ciddi zararlar veren önemli bir suç olarak tanımlanır. Bu suç faaliyeti, ceza hukuku, ticaret hukuku, ve vergi hukuku gibi çeşitli disiplinler tarafından farklı bakış açılarıyla incelenmiş ve tanımlanmıştır. Kara paranın aklanması, yasa dışı yollarla elde edilen paranın meşru bir görünüm kazanması için uygulanan yöntemleri içerir. Bu süreç, şüpheli ve kirli paraların meşrulaştırılarak yasal sistemde şüphelerden arındırılmasını amaçlar. İngilizcede "kara para aklama" terimi "money laundering" olarak bilinir.

Ticaret hukuku ve iş ilişkilerinde kara para aklama, suç gelirlerinin gizlenip meşru hale getirilmesi ve ticari işlemler aracılığıyla bu fonların aktarılması süreci olarak tanımlanır. Mali Eylem Görev Gücü (FATF), bu süreci iş kaynaklı kara para aklama olarak değerlendirir ve aynı zamanda bu tanım terörizmin finansmanını da kapsar. Benzer şekilde, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın uyuşturucu kontrolüne dair stratejik raporunda da iş temelli kara para aklama, suç gelirlerinin yasa dışı kökenini gizleyip yasal hale getirmek için ticaret üzerinden taşınması süreci olarak tanımlanmaktadır. (Mirzaei ve diğerleri, 2023: 259)

Bazı ekonomi araştırmacıları kara para aklamayı, suçtan elde edilen gelirlerin yasa dışı kaynaklarının gizlenmesi olarak yorumlarken, diğer araştırmacılar bunu şüpheli paraların yasal hale getirilmesi amacıyla yürütülen ekonomik operasyonlar olarak tanımlarlar. (Gholami ve Azadfar, 2021: 281) Mart 1990 tarihli "Avrupa Toplulukları Planı ve İlkeleri"nin 1. Maddesi ise kara para aklama suçunu şu şekilde tanımlar: "Ciddi bir suçtan elde edilen bir mülkün saklanması, dönüştürülmesi veya

devredilmesi ve bu işlemlerin amacı, suçu işleyen kişinin fiilinin hukuki sonuçlarından kaçınmak, mülkün gerçek niteliğini, kaynağını ya da hareketini gizlemek veya yanlış yönlendirmektir." Ayrıca, suçtan elde edilen mülkiyeti saklamak veya meşrulaştırmak da kara para aklama suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Suça yardımcı olmak ya da malın yasa dışı kaynağını gizlemek de bu kapsama girer; çünkü bu tür mülkiyet veya mülkiyete ilişkin haklar, ciddi bir suç sonucu elde edilmiştir. (Khoini ve diğerleri, 2018: 135)

Genel olarak kara para aklama, uyuşturucu ticareti, dolandırıcılık, silah ve insan kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin, suçlular tarafından meşru bir görünüme kavuşturulması süreci olarak tanımlanabilir. Bu yasa dışı kazançların yasal hale getirilmesi işlemi kara para aklama olarak adlandırılır. (Moradi Ghaleh, 2022: 272)

Kara Para Aklama adlı kitabın yazarları Rowan Bosworth ve Graham Saltmarsh ise kara para aklamayı şu şekilde tanımlar: "Kara para aklama, yasa dışı yollarla elde edilen paranın gizlenerek farklı bir biçimde kullanılmasını ifade eder. Bu süreç, suç gelirlerinin kaynağını saklamak amacıyla neredeyse bir sihirbazlık gösterisi gibi şekillendirilen bir dönüşümden geçer."
(https://www.unp.ir/article/university/marketing)

Kara para, kısaca, yasalarca suç olarak tanımlanan fiillerin sonucunda elde edilen maddi menfaatler biçiminde tanımlanabilir. Suçtan elde edilen bu menfaatlerin yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi gösterilmediği sürece, suçlular bu gelirlerin kaynağını gizlemek zorundadır. Aksi takdirde, suçtan elde edilen menfaatlerin müsadere edilmesi ve suçlunun cezai kovuşturma ile karşı karşıya kalması riski mevcuttur. Özellikle sıkı finansal denetim mekanizmalarının olduğu, nakit kullanımının düşük olduğu ve büyük nakit işlemlerinin dikkat çektiği ülkelerde, suçlular suçtan elde edilen kazanç ile yasa dışı faaliyetler arasındaki bağlantıyı koparma ve kazanca yasal bir görünüm kazandırma ihtiyacı hissederler. (Coşkun, 2003: 230)

2.1.KARA PARA AKLAMANIN KISA TARİHİ

Kara para aklama, dünya genelinde uzun bir geçmişi olan bir kavram olup, günümüzde de varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu suç faaliyeti, yolsuzluk ve yasa dışı kazançların gizlenmesi ihtiyacıyla birlikte tarih boyunca gelişmiştir. Suçlular, elde ettikleri yasadışı fonları doğrudan kullanmaktan kaçınarak bu fonları

meşru gösterme çabası içinde olmuştur. Araştırmacılar, kara para aklama teriminin tam olarak nerede ve ne zaman ortaya çıktığı konusunda farklı görüşlere sahiptirler. Günümüzdeki anlamıyla kara para aklama kavramının, 1991 yılında Palermo Havaalanı'nda içinde altı yüz milyon dolar nakit bulunan bir çantayla dikkat çektiği söylenmektedir. Bu olayla birlikte kara para aklama daha belirgin bir şekilde uluslararası bir suç olarak ele alınmaya başlanmıştır. Ayrıca, İtalyan-Amerikan mafyasına ilişkin "pizza bağlantılı dava" olarak bilinen önemli bir kara para aklama davası 1985 yılında açılmıştır.

Başka bir teoride ise kara para aklama teriminin Amerika'da, mafyanın jetonla çalışan çamaşırhaneleri işletmesinden türediği öne sürülmektedir. 1920'lerde gangsterler, gasp, fuhuş, kumar ve kaçakçılık gibi yasadışı faaliyetlerden elde ettikleri büyük miktardaki parayı yasal göstermek amacıyla bu çamaşırhaneleri kullanmıştır. Jetonla çalışan çamaşır makineleri, yüksek nakit akışı sağlaması nedeniyle dikkat çekmeden kara para aklama işlemlerinde tercih edilmiştir.

Bir diğer yaygın görüş, kara para aklama ifadesinin ilk kez 1973 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Watergate skandalıyla ilgili olarak gazetelerde yer aldığı yönündedir. Bu olayın ardından, kavram 1982 yılında ABD'deki US v $4,255,625.39 davasında hukuki bağlamda kullanılmış ve o tarihten bu yana dünya çapında kabul görerek yaygınlaşmıştır. (Nasiri, 2016; Shashwat, 2013)

2.2.KARA PARA AKLAMANIN SUÇ SAYILMASI

Kriminalizasyon, hükümetin eylemleri, vatandaşların özgürce davranış sergileyebileceği bir alanın dışına çıkararak kendi kontrolü ve hakimiyeti altına aldığı bir süreci ifade eder ve bu süreçte ilgili kişiyi acı ve sıkıntı vermekle tehdit eder. (Rezai, 2021: 76). Kriminalizasyon, ceza hukuku alanında sıklıkla kullanılmakta ve bir eylemin yasa metinlerinde suç olarak tanınmasını ifade etmektedir. Suç tanımlamaları, faili suçlu ve eylemi de cezalandırılabilir nitelikte değerlendirir. Kanun koyucu, yasalar ve düzenlemeler hazırlarken, hukuk ve ceza siyasetini göz önünde bulundurarak toplumun tarihi, kültürel ve ideolojik birikiminden faydalanır. Bunun sonucunda, belirli eylem ve ihmalleri suç olarak tanımlar ve bunların ağırlığını dikkate alarak cezalandırma yoluna gider. Burada önemli olan, kanunların oluşturulmasında suça karşı caydırıcılığı artırmaya çalışırken, suçluların ve sanıkların insan haklarını koruma ilkesinin göz ardı edilmemesi gerektiğidir. Bu süreçte insan yaşamı ve insan haklarına büyük önem verilir ki bu, bir yasanın caydırıcılığının yanı sıra toplumun mutluluğunu, mükemmelliğini ve refahını desteklemede ne kadar etkili olduğunu gösterir. Sonuç

olarak, bir yasama organının asıl amacı, halkın temel ideallerine ve ortak hedeflerine uygun düzenlemeler yaparak toplumun mutluluğunu sağlamaktır.
Faydacılık ve hukuki faydacılık konularında, hukuk ekollerinin en önemli filozoflarından biri sayılan ve modern faydacılığın kurucusu olan İngiliz hukuk filozofu Jeremy Bentham'dan bahsetmek mümkündür. Bentham, 1748'den 1832'ye kadar yaşamıştır. Genel yaklaşımı, analitik pozitivizm, gönüllü pozitivizm, rasyonalist reformist ve ahlakçı bir tür olarak tanımlanabilir. Bentham, toplumun çıkarlarını bireylerin çıkarlarından ayrı görmeyip, her zaman çok sayıda insan için en büyük mutluluğu neyin sağladığını önemsemiştir ve bu konuda ısrarcı olmuştur.

Jeremy Bentham'a göre en temel ahlaki kavramlar zevk ve acıdır. Bentham, hazzı kişisel ve bireysel çıkarlarla ilişkilendirir ve bu bakış açısını Hobbes gibi benmerkezci bir perspektifle temellendirir. Ona göre, insanlar yalnızca kendi iyilikleri için zevk arzularken, başkalarının mutluluğunu düşünemezler. Ancak başkalarının mutluluğunu istediğimizde, bu durum dolaylı olarak bizim de hoşnut olmamıza katkı sağlar. Birçok düşünür, Bentham'ın faydacılığını hedonizmle eşdeğer görür; çünkü insan her durumda haz peşinde koşar ve acıdan kaçar. Eğer bu temel motivasyonları göz ardı edersek, mutluluğun yanı sıra adalet, görev ve sorumluluk gibi kavramları da anlamsız hale getiririz. John Stuart Mill gibi düşünürler, hedonizmin kökeninde arzu olduğunu ve sonucunda haz elde edildiğini belirtmişlerdir. Bazı ahlak teorisyenleri ise farklı hedonizm türleri ve iyinin arzu ile ilgili olduğunu ileri süren teorilerin öznelcilik kapsamına girdiği kanaatindedir.

Bentham, "*Fayda İlkesi Üzerine*" başlıklı "*Etik veya Yasama İlkelerine Giriş*" kitabının ilk bölümünde ana görüşü olarak bir ilkeyi öne sürer; bu da zevki kabul etmek ve acıyı reddetmektir. Bu yaklaşıma göre zevk doğası gereği iyidir, acı ise kötüdür. Bentham, faydacılık okulu aracılığıyla yasaların ve sosyal düzenlemelerin faydalarını ve zararlarını ölçmek için basit bir prensip geliştirmeyi amaçlamıştır. Böyle değerlendirildiğinde, İngiltere'deki yasalar ve toplumsal kurumlar açısından faydacılık, liberalizm hareketinin temeli olmuş ve demokrasinin şekillenmesi için oldukça fayda sağlamıştır; bu nedenle Batılı ülkeler bu ilkeleri yasa yapımında rehber olarak benimsemişlerdir. (Avani, 2012: 14)

Bugüne kadar kara para aklama, ulusal ceza ve ekonomi politikalarına dayalı olarak kontrol altında tutulmuş ve gerekli durumlarda ulusötesi hukuki önlemlerle desteklenmiştir. Bu süreçte suçun potansiyel aşamasında izlenmesi, önlenmesi ve gerçekleştiğinde cezalandırılması hedeflenmiştir. Her ülkenin kara para aklamayı önleme ve mücadeleye yönelik kendi yasaları ve tedbirleri bulunduğundan, bu suçla mücadele yöntemleri de ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilir.

Kara para aklama yöntemleri, çeşitli stratejiler ve teknikler içerir; bu durum, ihlalin türü, ekonomik sistem, ihlalin gerçekleştiği ülkenin yasaları ve paranın gönderildiği ülkeye göre değişiklik gösteren düzenlemelere bağlıdır. En yaygın ve önemli yöntemlerden biri, kara para aklayıcıların kolluk kuvvetlerinin dikkatini dağıtmak amacıyla büyük miktardaki nakit parayı küçük parçalara bölerek bankaya yatırması ya da çeşitli finansal araçlar kullanmasıdır. Bu yöntem, yasa dışı gelirin kaynağını gizlemek ve yasal görünüm kazanmasını sağlamak için tercih edilmektedir.

Kara para aklayıcıları, örneğin çek gibi finansal araçlar alarak farklı yerlere yatırımlar yapabilir. Diğer yaygın yöntemler arasında hisse senedi ve menkul kıymet piyasalarına yatırım yapmak, geçici olarak üretim kurumlarına yatırım yapmak, sahte yardım kuruluşları oluşturmak, altın piyasasına yatırım yapmak, sanat ve antika müzayedelerine katılmak ve İsviçre gibi zengin ülkelere para transferi yapmak bulunmaktadır.

Kara para aklama sürecinde sıkça kullanılan hileli ve sahte işlemler, suçluların bankacılık sistemi üzerinden "yıldız patlatma tekniği" olarak bilinen yöntemi uygulamalarına olanak tanır. Bu yöntemde, kirli ve temiz parayı birleştirmek amacıyla, bankalarda ve finansal kurumlarda ardışık işlemler gerçekleştirilir. Ayrıca, yazılı, telgraf, telefon ve faks yoluyla farklı ülkelerdeki birden fazla hesaba havale işlemleri yaparak para aktarımını gerçekleştirirler. (Hashimi ve Bolandnazar, 2020: 69)

Yukarıda belirtilen tanıma göre, her ülke kendi ulusal yargı ve ekonomik sistemine ek olarak, uluslararası piyasaların kanun ve standartlarına uyum sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Önemli bir husus, dijital ve elektronik teknolojilerin ekonomik sistemlerde artan etkisi nedeniyle, ülkelerin oluşturdukları yasaların düzenli olarak gözden geçirilmesi veya güncellenmesi gerekliliğidir. Bu durum, kara para aklamayı önleme ve tespit etme sürecinde verimlilik ve etkinlik açısından kritiktir.

Bu bağlamda şu soru akla gelir: Kara para aklama, neden ülkelerin yargı sistemlerinde suç sayılır ve cezalandırılması gereken bir eylem olarak kabul edilir? Hukuki açıdan, kara para aklamayı suç olarak değerlendirmeli miyiz? Kara para aklama istikrarsız bir ekonomiye yol açmakta, banka güvenliğini zayıflatmakta ve uluslararası piyasalarda yargı kurumları ile devlet bankacılığı sistemleri arasında dengesizlik yaratmaktadır.

Ceza kanunları, kara para aklama suçunu genellikle uluslararası bir çerçevede tanımlayıp değerlendirmektedir. Günümüzde dijital teknolojiler, elektronik para ve dijital para birimleri hızla artmakta ve gelişmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, kara para aklama artık sınırları aşarak daha az kısıtlamayla ve daha hızlı bir şekilde gerçekleşebilmektedir.

Bu suçun tanımlarına baktığımızda, en belirgin özelliklerinden birinin ikincil bir nitelik taşıması olduğu görülmektedir. Yani, kara para aklamanın gerçekleşmesi için, gelir sağlayan bir ön suçun (temel suç) işlenmiş olması şarttır. Örneğin, kadın ve çocuk ticaretinden elde edilen gelirlerin aklanması durumunda, burada temel suç, bu ticaretten elde edilen gelirlerin kaynağını gizlemek amacıyla yapılan kara para aklama işlemidir.

Kara para aklamanın karakteristik yönü, mutlak doğada olmasıdır. Mutlak suçlar, belirli bir durumla sınırlı olmaksızın yalnızca kötü niyetle gerçekleştirilen eylemleri ifade eder. Burada kritik olan husus, eylemin mutlak bir suç olmasıdır; bu durum, psikolojik unsurların gerekli olmadığı anlamına gelmez. Suçun işlenebilmesi için failin veya paranın sahibinin, eylemin suç olduğunu bilmesi ve bu eylemi gerçekleştirme niyeti taşımaları gerekmektedir. Aksi takdirde, suçun varlığını kanıtlamak ve faile mal etmek zor bir iş haline gelir. (https://lawmingo.com/mag)

2.3.SUÇ SAYILMANIN GEREKLİLİĞİ VE NEDENİ

Kanun ve ceza süreçleri, kara para aklamanın etkilerini hafifletmeye çalışmaktadır. Bu yıkıcı mali suç, ülkenin ekonomik döngüsünü ve bankacılık sektörünü olumsuz etkilediği gibi, mağdurlara da ciddi maddi ve manevi zararlar verir. Suçla mücadele ise oldukça karmaşık bir süreçtir. Özellikle elektronik para ve kripto para birimlerinin ekonomik ve finansal sistemlere girmesi, dijital teknolojilerin ve elektronik bankacılığın büyümesiyle birlikte, bu süreçleri açıklamak ve tanımlamak daha da zorlaşmaktadır.

Kriminalizasyon süreciyle ilgili en tanınmış modellerden biri, ünlü ceza hukuku filozofu Jonathan Shensek'in geliştirdiği iyileştirme modelidir. Bu modele göre, bir davranışın suç sayılabilmesi için önemli sebeplerin bulunması gereklidir ve davranışın üç farklı filtreden başarıyla geçmesi şarttır. Bu filtreler şu şekildedir: ilkeler filtresi, varsayılanlar filtresi ve işlevler filtresi. İlkeler filtresine göre, bir davranışın toplumun çoğunluğunun temel veya saygı duyulan ilkelerini ihlal etmesi gerekir. İhlal edilen ilkeler ne kadar önemliyse, bu ilkeleri çiğneyen davranışların suç olarak kabul edilme gerekçesi de o kadar güçlü olur. Bu filtreye göre kara para

aklama, toplumun ilkelerini ciddi bir şekilde bozmaktadır. Metinde açıklanan zarar ilkesi, liberal ülkelerin suçlandırma sisteminin temel taşlarından biri olan en önemli ilkeyi vurgulamaktadır. Bu prensibe göre, kara para aklama toplumdaki insanların mal varlıklarına ciddi zararlar vermektedir. Aslında yasa dışı paranın meşru iş görünümü altında topluma enjekte edilmesi, ekonomiyi ciddi şekilde zor duruma sokmaktadır. Vergi kaçakçılığı ve beklenmedik kazançlar, toplumda rekabet ortamını zayıflatır ve ekonominin mafya ağları tarafından tekelleşmesine yol açar. Kara para aklamanın suç kabul edilmesinin arkasındaki ikinci neden ise güvenlik ilkesidir. Toplum düzeyinde ortaya çıkan gizli etkileri yüzünden kara para aklama, hükümetlerin korumakla yükümlü olduğu güvenlik ilkesini tehdit eder ve dolayısıyla bu eylemin suç sayılmasını meşru kılar. Ekonomik, sosyal ve siyasi güvenliği zedeleyen kara para aklama, bu fiili savunmaya yönelik herhangi bir gerekçe bırakmamaktadır. İyileştirici kriminalizasyon modelindeki diğer bir öğe ise temerrütlerin filtrelenmesidir. Bu filtre, hükümetlerin suç unsuru taşımayan yöntemlerle suç davranışlarını önlemeye yönelik çabalarını yansıtır. Yani, hükümetler cezai yollara başvurmadan, etkili alternatif yollar bulmaya çalıştıklarında durumu özetler. Kara para aklama da bu süreçten rahatlıkla geçebilmektedir; bunun nedeni, suç içermeyen stratejilerin hukuki destek sağlandığında etkili olabilmesidir. Aslında, bu filtrede kara para aklamanın suç sayılması, aynı zamanda çalıntı mülk satın almanın suç olarak kabul edilmesine de zemin hazırlar. Engelleme suçlarından biri olarak değerlendirilen bu suç, bağlı olduğu diğer suçların önlenmesi amacıyla suç kabul edilmektedir. Böylesi bir durumda, profesyonel suçluların maddi kazançlarını hızlandıran kara para aklama, suçların ortaya çıkışı ve sürdürülmesine dair yatırımların artmasına yol açmakta ve bununla suç sayılmanın ötesinde başa çıkılması mümkün olmamaktadır. Üçüncü filtre, işlevler filtresi olarak adlandırılır ve kriminalizasyonun avantajlarının dezavantajlarına üstün gelip gelmediğini değerlendirir. Bu aşamada, bir olgunun kriminalize edilmesinin olumlu veya olumsuz etkileri olup olmadığı incelenir. Her iki etki de mevcutsa, olumlu etkilerin olumsuzları aşması durumunda, bu eylemin suç sayılması haklı olabilir. Bu aşamada, kara para aklamanın suç olarak değerlendirilmesinin sonuçları dikkate alınarak karar verilir ve gerekli izin alınabilir. Kara para aklamanın suç kabul edilmesi, aksine suç olmaktan çıkarılmasıyla kıyaslandığında daha olumlu sonuçlar doğurur. Böyle durumlarda, kara para aklama kapsamında değerlendirilen tüm işlemler, masumiyet ilkesini ihlal etme riskini taşır. Ancak suçluluğun kesin olarak kanıtlanabildiği durumlarda bu sorun çözülmüş olur. Dolayısıyla toplumun ekonomik, sosyal ve politik varlığını sürdürmesi gerektiğinde, birçok kişinin çıkarı, az sayıda kar amacı güden bireyin çıkarlarıyla çeliştiğinde, başka çıkarlara yer kalmaz. Çok sayıda insanın hayatı, malı

veya refahı tehdit altında olduğunda, organize veya terör suçlarının doğası gereği, kara para aklamanın suç olarak kabul edilmesi, bazen masumiyet ilkesinden ve suçluluk karinesinden bir sapma olarak değerlendirilebilir. (Janipour ve Maroufi, 2020: 149)

2.4.YASAL VE ULUSLARARASI BELGELER AÇISINDAN SUÇ SAYILMASI

Kara para aklama, neredeyse tüm ülkeler tarafından mali ve cezai bir suç olarak tanımlanmakta ve bu suç için cezalandırma yöntemleri geliştirilmiştir. Kara para aklama, mali piyasaları zayıflatma, döviz ve faiz oranlarının istikrarını bozma, özel sektörde üretkenliği azaltarak iflasa yol açma ve bir ya da daha fazla ülkenin mali ve ekonomik yapısına zarar verme amacı güden organize ve uluslararası bir suç niteliğindedir.

Kara para aklamanın en etkin yolu, paranın finansal sistem içerisine yönlendirilmesidir. Dünya genelindeki farklılıklar ve teknolojik gelişmeler, paranın çeşitli hesaplar ve ülkeler arasında dolaşımını kolaylaştırmakta; bu durum, paranın ilk kaynağını tespit etmeyi zorlaştırmaktadır. Ekonomik ve finansal küreselleşme, aklama işlemlerini daha da kolay hale getirmiştir. Yüksek meblağlardaki yasal paranın arasında kirli paranın daha az görünür hale gelmesi, finansal kuruluşların yasal düzenlemenin yoğun olduğu bir sistemden daha az düzenlenmiş bir sisteme kolayca geçiş yapmalarını sağlamaktadır. Bu durum, kara para aklama ile mücadele için ortak bir uluslararası otoritenin varlığını gerektirmiştir.

1980'lerin başında, ülkeler uluslararası düzeyde kara para aklamaya karşı mücadele için önlemler geliştirmeye başlamışlardır. Bu çerçevede, G7 ülkeleri 1987 zirvesinde, aklama tehdidinin farkında olarak, kara para aklayan organizasyonlar ve bireylerin finansal sistemi kötüye kullanmalarıyla mücadele etmek amacıyla uluslararası bir eylem planına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, Mali Eylem Görev Gücü (FATF), kara para aklama ile mücadelede dünya çapında standartları oluşturmak amacıyla faaliyete geçirilmiştir. Ayrıca, Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü (OECD), FATF'ın kurulmasına öncülük etmiş ve bu kurumun kara para aklama ile mücadeleye yönelik önlemlerde aktif olmasını sağlamıştır. FATF, sadece aklama tehdidine karşı önleyici tedbirler almakla kalmayıp, aynı zamanda ülkelerin yasalarındaki düzenlemeleri nasıl yapacaklarına dair somut öneriler geliştirmektedir. Bu durum, bazı uluslararası kurum ve kuruluşların

harekete geçirilmesini sağlarken, bazı ülkeler de bu gelişmelerden esinlenerek kara para aklama ile mücadeleye yönelik özel yasalar çıkarmışlardır.

FATF, Nisan 1990'da ulusal yasal sistemleri geliştirmek, finans sektöründeki rolünü artırmak ve aklamayla mücadelede işbirliğini güçlendirmek amacıyla üye ülkelere yönelik 40 adet öneri yayınlamıştır. Bu öneriler, 1996 ve 2003 yıllarında aklama teknikleri ve yöntemlerindeki değişiklikleri yansıtmak amacıyla güncellenmiştir. Özellikle 2003'te yapılan güncellemeler, müşterinin tanınması ve şüpheli işlemlerin tespiti gibi önlemleri daha da detaylandırmıştır. FATF, aklama ile mücadele kapsamında sadece aklama fiilinin suç haline getirilmesini yeterli görmemiş, aynı zamanda birçok önleyici tedbirin uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. FATF'ın 40 önerisi üç temel noktada yoğunlaşmaktadır:

- Ülkelerin yasal sistemlerinin kara para aklama ile mücadele alanında daha güçlü hale gelmesi,
- Mali sistemin aklama ile mücadele konusundaki etkinliğinin artırılması,
- Uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.

Son yıllarda, bankacılık sektörü ve diğer finansal kurumlar açısından kara paranın aklanmasının önüne geçilmesi ve kontrolünde önemli gelişmeler kaydedilmiş olsa da, terörizmin finansmanı amacıyla yasa dışı yollarla elde edilen kâr ve fonların aklanmasının önlenmesinde yetersiz kalınmıştır. 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen terör saldırıları öncesinde, terörizmin finansmanı konusu FATF'ın gündeminde bulunmamaktaydı; ancak bu saldırıların ardından, FATF'ın misyonu sadece aklama ile mücadeleye yönelik önlemler geliştirmekle sınırlı kalmamış, terörizmin finansmanıyla mücadeleyi de kapsayacak şekilde görev alanını genişletmiştir. FATF Genel Kurulu, Ekim 2001'de olağanüstü toplanarak; aklamanın önlenmesine yönelik öneriler içerisine, tüm ülkelerin kabul edip uygulamalarını istediği terörün finansmanıyla mücadeleye yönelik 8 özel öneriyi eklemiştir. Daha sonra, 22 Ekim 2004 tarihinde gerçekleştirilen Genel Kurul toplantısında ise dokuzuncu özel öneri kabul edilmiştir. FATF'ın başarıları göz ardı edilemeyecek düzeydedir; günümüzde FATF önerileri tüm ülkeler tarafından kabul edilmektedir. FATF'ın politika sistemi, ülkelere kara para aklama suçunu kökünden halletme yolunda süreklilik ve kalıcılık sağlamaktadır. (Miynat ve Duramaz, 2013: 319)

Kara para aklamanın suç olarak kabul edilmesi, 1988 yılında kabul edilen Narkotik İlaçlar ve Psikotrop Madde Ticaretiyle Mücadeleye İlişkin Viyana Sözleşmesi ile başlamıştır. Bu sözleşmenin 3. maddesi, uyuşturucu ve psikotrop madde

kaçakçılığından elde edilen gelirlerin aklanmasının yasaklanmasını kapsar; bu durum, dar anlamda "kara para aklamanın suç sayılması" ya da bazı yazarlara göre "özel arınma" olarak nitelendirilebilir. Bu gelişme, 2000 yılında kabul edilen ve Palermo Sözleşmesi olarak bilinen Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşme ile tamamlanmıştır. Sözleşmenin 6. maddesi, suçtan elde edilen gelirlerin aklanmasının cezai bir eylem sayılması gerektiğini vurgular. Böylece, kara para aklama fiili geniş bir kapsamda suç niteliği taşır veya genel bir arınma süreci olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca, 2003'te onaylanan ve Merida Sözleşmesi olarak adlandırılan Birleşmiş Milletler Yolsuzluğa Karşı Sözleşme hükümleri, Palermo Sözleşmesi'nin 29 Eylül 2003'te yürürlüğe girmesinden sonra üye devletler tarafından kabul edilen önemli bir adımdır. Madde 23, kara para aklamanın suç olarak kabul edilmesi gerekliliğini vurgular; bu durum, üye devletlerin iç hukukunda belirtilen suçlardan elde edilen gelirler için geçerlidir. Teknolojik ilerlemeler, hukuk sistemlerini zorlamış; toplumsal gelişmeler ise ceza hukukunun evrimini ve modernleşmesini sağlamıştır. Bu sözleşmenin 14. maddesinin 3. fıkrasının A bendi, para ve sermaye transferine ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır. Kara para aklama, geniş bir şekilde suç sayılmış ve her türlü suçtan elde edilen gelirlerin aklanması genel bir çerçevede değerlendirilmiştir. Ayrıca, kara para aklamaya dair ilk kez tutarlı ve spesifik bir tanım getirilmiştir.

Bölgesel düzeyde, Avrupa Birliği Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi tarafından 2005 yılında onaylanan Suç Gelirlerinin Aklanması, Denetlenmesi, Zapt Edilmesi ve Müsaderesi Hakkında Avrupa Sözleşmesi'nin çeşitli biçimlere odaklanan 9. maddesi, kara para aklamayla ilgili başvurulabilir hükümler içermektedir. (Ghannad, 2008: 20)

Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin genel hükümlerine aykırı düşse de, kara para aklamanın suç olarak kabul edilmesi, üye devletlerin kendi kara para aklama düzenlemelerini iç hukuklarının temel ilkelerine uygun hale getirmesini sağlamak amacıyla 23. madde kapsamında gereklidir. Bu durum, üye devletlere kara para aklamayla ilgili aşağıdaki cezai suçları tanımlama sorumluluğu yükler:

1) Suç gelirlerinin dönüştürülmesi veya transferi,
2) Suç gelirlerinin saklanması veya gizlenmesi,
3) Suç gelirlerinin edinilmesi, bulundurulması veya kullanılması,
4) Bu suçlardan herhangi birine katılmak, iştirak etmek ya da komplo kurmak, işlemeye teşebbüs etmek.

Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 14. maddesi uyarınca, üye devletler kara para aklamayı kontrol etmek için yeterli önlemleri almakla yükümlüdür. Üye devletlerin, para veya değer transferi yapan bankalar ve banka dışı finans kuruluşları (gerçek veya tüzel kişiler dâhil) ile uygun durumlarda diğer kuruluşlar için kapsamlı bir iç düzenleme ve denetleme rejimi oluşturmaları oldukça önemlidir. Bu rejim, yetkiler çerçevesinde kara para aklamayı önlemek ve tespit etmek amacıyla müşteri ve gerekirse gerçek sahibinin kimliklerinin doğrulanmasını, kayıtların tutulmasını ve şüpheli işlemlerin raporlanmasını vurgulamalıdır. (Anichebe, 2020: 6)

Basel Bankacılık Komitesi, Aralık 1988'de Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Haziran 1980'deki banka işbirliğinin bankacılık sektöründeki etkilerine odaklanan 80-10 (R) sayılı beyanını vurgulamıştır. Bu doğrultuda, adli ve emniyet makamlarının suç teşkil eden eylemlerle mücadele etmesi için kara para aklamaya karşı bazı ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkelere göre, bankalar öncelikle müşterilerinin kimliklerini kesin ve doğru bir şekilde tespit etmeli, ardından yasa dışı ve şüpheli işlemlerden kaçınmalıdır. Bu süreçte gayri meşru işlemlerden uzak durulması ve yasal makamlarla etkili işbirliği yapılması hedeflenmektedir. (Khammamizade, 2003: 14)

Avrupa Birliği'nin kara para aklamayla mücadele hukukunun evrimini incelerken, bu alandaki standartların gelişiminin küresel ve bölgesel düzeydeki standart belirleme çabalarının dikkate değer bir birleşimini yansıttığını hatırlamak önemlidir. Avrupa Birliği, uluslararası anlaşmalar geliştiren çeşitli uluslararası forumlarda aktif bir rol oynamaktadır. Bu çabalar arasında en öne çıkanlar, Birleşmiş Milletler tarafından imzalanan 1988 Viyana Sözleşmesi (uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirlerin aklanmasına odaklanır) ve 2000 tarihli Ulusötesi Organize Suç Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi olarak da bilinir) ile Avrupa Konseyi'ndeki faaliyetlerdir. Avrupa Birliği'nin kara para aklamayla mücadele yasal çerçevesinin geliştirilmesinde Mali Eylem Görev Gücü (FATF) çalışmaları kilit bir rol oynamıştır. 1989 yılında OECD himayesinde G7 tarafından geçici bir organ olarak kurulan FATF, üyelerini seçerken oldukça titiz davranmaktadır. Başlangıçta sadece OECD ülkelerini kapsayan üye listesi, zamanla stratejik olarak önemli ülkeleri de içerecek şekilde genişleyerek finansal küreselleşmeye uyum sağlamıştır. Günümüzde, FATF üyeliğine bakıldığında, komisyondaki tüm eski 15 AB Üye Devleti'nin tam üye statüsünde olduğu gözlemlenmektedir. Ancak, 2004 ve 2007 yıllarında AB'ye katılan Üye Devletlerin hiçbiri FATF üyesi değildir. Fakat hepsi 1997 yılında Avrupa Konseyi çatısı altında oluşturulan Kara Para Aklamayı Önleme Tedbirlerinin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi MONEYVAL'e üyedir. Bu parça parça üyelik, Avrupa

Komisyonu'nun FATF standartlarının şekillendirilmesi ve bu standartlara uyum sağlanması konusunda belirli Üye Devletlerle birlikte etkili olabileceği anlamına gelir. Aynı zamanda, küresel standartlara daha ileri düzeyde uyum sağlamak için Avrupa Konseyi gibi bölgesel forumlara katılımın AB için aynı derecede önemli olduğu ifade edilmektedir. MONEYVAL ölçütleri, yalnızca Avrupa Konseyi standartlarıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda FATF, BM ve AB'nin kara para aklamayla mücadele standartlarını da içermektedir.

FATF'nin temel normatif çıktısı, zaman içinde gelişen ve kara para aklamaya karşı mücadelenin çeşitli yönlerini içeren bir dizi Tavsiye olmuştur. 1990 yılında hazırlanan 40 FATF Tavsiyesi, uyuşturucu kaçakçılığı, organize suç ve terörizm gibi çeşitli yeni tehditlere karşı kara para aklamayla mücadele önlemlerinin gerekliliği doğrultusunda 1996, 2003 ve 2012 yıllarında yeniden gözden geçirilmiştir. FATF Tavsiyelerinin bu revizyonları, kuruluşun yetkisinin yenilenip zamanla genişlemesiyle uyum içinde, kara para aklama, terörizmin finansmanı ve artık yayılma karşıtı eylemleri de kapsayacak şekilde gelişmiştir. FATF'nin standartları ve üyelik yapısındaki hızlı değişim ve gelişim, esneklik ve adaptasyonu hedefleyen gayri resmi yapısına ve ağ sistemine dayandırılabilir. FATF'nin ortaya koyduğu Tavsiyeler, her ne kadar 'yumuşak hukuk' olarak anılsa da, Avrupa Birliği'nin kara para aklamaya karşı hukuksal düzenlemelerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. AB'nin tüm kara para aklama karşıtı direktifleri, FATF Tavsiyelerinin Avrupa Birliği hukuk sistemine entegrasyonu için gerekli olduğu iddiasıyla savunulmuştur. Bu strateji, özellikle AB'nin kara para aklama karşıtı çerçevesinin genişletilmesine katkı sağlamıştır. İlk AML Direktifi, öncelikle FATF Tavsiyelerinin önleyici yapısını AB hukukuna tanıtmayı amaçlamıştır. 1996 tarihli revize edilmiş FATF Tavsiyelerini uygulamak amacıyla Komisyon tarafından gerekçelendirilen İkinci AML Direktifi, bu tavsiyelerin ötesine geçmeyi de hedeflemiştir. Direktifin getirdiği iki ana değişiklikten biri, kara para aklama öncül suçlarının kapsamının genişletilmesidir (Mitsilegas ve Vavoula, 2016: 262).

2.5.KARA PARA AKLAMA SUÇUNUN AŞAMALARI

Kara para aklama süreci, üç temel aşamaya ayrılmıştır: Yerleştirme, Katmanlama ve Entegrasyon.

A) Yerleştirme (Placement): Kara para aklama sürecinin ilk aşaması olan yerleştirme, suç faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin başka bir biçime dönüştürülerek mülkiyetinin değiştirilmesini ifade eder. Bu aşamada, genellikle büyük miktarlardaki nakit paralar, daha küçük tutarlara bölünerek finansal sisteme dâhil edilir. Bu yöntemde yatırılan fonlar sıkça, raporlama sınırının altında işlemler yapılarak hızlı bir şekilde çekilmektedir. Çoğu ülkede nakit işlemleri için belirli bir tavan olmamakla birlikte, suçlular bu yöntemi yaygın bir şekilde kullanmaktadır. Yerleştirme aşamasında dikkat çeken özelliklerden biri, hızlı ve sık işlem yapılmasıdır. Bu sayede, paranın kaynağının izlenmesi zorlaştırılmaktadır.

B) Katmanlama (Layering): Katmanlama aşaması, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirin kaynağının gizlenmesi amacıyla çeşitli finansal işlemlerle gerçekleştirilir. Bu süreçte, bir dizi karmaşık işlem uygulanarak, elde edilen gelirlerin kaynağını tespit etmek zor hale getirilir. Örneğin, hisse senedi ve tahvil yatırımları gibi yatırım araçları kullanılabilir. Elektronik para transferleri, bu paraların satın alan kurumlar ile aracılara aktarılması da kara para aklamanın yaygın yöntemleri arasında yer alır. Katmanlama aşaması, paranın izini kaybettirmek ve denetimleri atlatmak için kritik bir süreçtir.

C) Entegrasyon (Integration): Entegrasyon aşaması, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal hale getirilmesi sürecini içerir. Bu süreçte aklanan para, ekonomiye yeniden entegre edilir. Örneğin, aklanan paralarla mal, araba, iş yeri veya gayrimenkul satın almak gibi işlemler, bu aşamada gerçekleştirilen yasal işlemlere örnek olarak gösterilebilir. Kara paranın sermaye piyasasına girişi için başlıca araç, bankacılık sistemi olsa da, finans kurumlarının nakit almayı reddetmesi nedeniyle kara para aklama genellikle katmanlama ve entegrasyon aşamalarında yoğunlaşmaktadır. Entegrasyon, kara paranın yasallaştırılması ve ekonomik sisteme dâhil edilmesi açısından son derece önemli bir aşamadır. (Hajiyan, 2023: 51)

Bu aşamaların her biri, kara para aklama suçunun niteliğini ve karmaşıklığını artırmakta; aynı zamanda suçun önlenmesi ve takibi için gereken önlemlerin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, yasalar ve uluslararası düzenlemeler, bu aşamaların her birine yönelik etkili stratejiler geliştirilmesine odaklanmaktadır.

3.DİJİTAL TEKNOLOJİ

Dijital teknoloji, verileri genellikle sıfır ve bir şeklinde işleyip saklayan çeşitli teknolojileri kapsamaktadır. Bu teknolojiler arasında bilgisayarlar, internet, akıllı telefonlar, akıllı saatler, navigasyon sistemleri ve dijital iletişim cihazları gibi birçok veri tabanlı cihaz ve hizmet yer alır. Dijital teknoloji, iletişimden çalışma şekillerine, alışverişten eğlenceye, hatta yaşam tarzımıza kadar köklü değişikliklere yol açmıştır. Bu teknolojiler, bilgiye hızlı ve kolay erişim sağlayarak çeşitli endüstrilerde verimlilik ve üretimi artırmıştır. Ayrıca bilgi ve bilginin paylaşımını kolaylaştırarak inovasyon ve yaratıcılığı desteklemiş; toplum, ekonomi ve insan kültürü üzerinde derin etkiler bırakmıştır. (https://mupra.ir/blog)

Günümüzde dijital cihazların, iletişim araçlarının ve teknolojinin kullanımı o kadar yaygın hale gelmiştir ki, temel bilgilere sahip olmayan ve bu konularda eğitim almayan bir kişi, okuma yazma bilmeyen biriyle eşdeğer kabul edilebilir. Bu durum, kişinin günlük yaşamında birçok sorunla karşılaşmasına neden olmaktadır. Dijital teknolojiler, insanlığa hizmet eden birçok alan arasında yer alır. İletişimi kolaylaştıran internet, cep telefonları ve sosyal ağlar, hızlı ve etkili iletişim olanakları sunarak insan ilişkilerini geliştirir.

Eğitim alanında, dijital teknoloji, kaynaklara ve içeriklere erişimi kolaylaştırarak her zaman ve her yerde öğrenme imkanı sağlar. Sağlık alanında ise su kirliliği izleme sistemleri, aktivite takip cihazları ve dijital tıbbi teknolojiler, bireylerin sağlık durumlarını en iyi şekilde yönetmelerine katkı sağlar. İş dünyasında dijital teknoloji, yeni iş fırsatları yaratma, şirket performansını artırma, süreçleri izleme ve maliyetleri düşürme konularında büyük bir rol oynar. Bunlar, dijital teknolojinin insanlığa sunduğu hizmet ve yardımların sadece birkaç örneğidir.

Bahsedilen açıklamalara göre, dijital dünya her ne kadar insan yaşamının her alanında etkili olsa da bu makale, özellikle çeşitli ekonomi, bankacılık ve finans konularında dijital teknolojilere odaklanmaktadır. Bu kapsamda; bilgi işleme, kripto para birimleri, siber güvenlik, blockchain teknolojisi, elektronik ödemeler, elektronik ticaret, para transferi, krediler ve banka belgeleri gibi konuların yanı sıra, kara para aklama sürecinin dijital yöntemlerle tespiti ve izlenmesi gibi konulara kısaca değineceğiz.

Dijital teknolojinin ekonomik ve finansal alanlardaki etkileri oldukça geniştir. Bu bölümde, dijital teknolojilerin bankacılık sistemine, ticaretin dijitalleşmesine ve kripto para birimlerine olan katkıları ele alınacaktır.

A) Bankacılık ve Finans Sektörü: Dijital bankacılık, geleneksel bankacılığa göre daha hızlı ve verimli hizmetler sunmaktadır. İnternet bankacılığı ve mobil uygulamalar sayesinde, kullanıcılar hesaplarını anlık olarak yönetebilir, ödemelerini yapabilir ve finansal işlemlerini gerçekleştirebilir. Bu durum, bankacılık işlemlerinin daha az zaman ve maliyetle yapılmasını sağlamaktadır.

B) Elektronik Ticaret: Dijital teknolojiler, e-ticaretin yaygınlaşmasını destekleyerek, tüketicilerin ürün ve hizmetlere daha kolay erişmesini sağlamıştır. Online mağazalar, ürün karşılaştırmaları ve kullanıcı yorumları, alışveriş deneyimini iyileştirerek, tüketici davranışlarını değiştirmiştir.

C) Kripto Para Birimleri: Kripto para birimleri, dijital teknolojilerin en yenilikçi örneklerinden biridir. Blockchain teknolojisi üzerinde çalışan bu para birimleri, merkezi otoritelere bağımlı olmadan işlem yapmayı mümkün kılmaktadır. Kripto paralar, yatırım fırsatlarının yanı sıra, yeni finansal sistemlerin de kapısını aralamaktadır.

D) Siber Güvenlik: Dijital teknolojilerin hızla yaygınlaşması, siber güvenlik tehditlerini de artırmıştır. Finansal bilgilerin güvenliği, dijital ortamda büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, siber güvenlik önlemleri ve uygulamaları, bireylerin ve kurumların dijital dünyadaki güvenliğini sağlamak adına kritik bir rol oynamaktadır.

E) Kara Para Aklama ile Mücadelede Dijital Yöntemler: Dijital teknolojiler, kara para aklama süreçlerinin tespiti ve izlenmesinde de önemli bir araçtır. İşlemlerin dijital ortamda kaydedilmesi ve analiz edilmesi, yasa dışı finansal hareketlerin izlenmesini kolaylaştırmaktadır. Finansal kurumlar, çeşitli yazılımlar ve algoritmalar kullanarak şüpheli işlemleri tespit edebilmekte ve yasaların gerektirdiği bildirimleri zamanında gerçekleştirebilmektedir.

Sonuç olarak, dijital teknolojiler, ekonomik ve finansal alanlarda devrim niteliğinde değişikliklere yol açmakta; bu değişiklikler, toplumun tüm katmanlarını etkilemektedir. Dijitalleşme, sadece ekonomik verimliliği artırmakla kalmayıp,

aynı zamanda sosyal etkileşimleri ve bireylerin yaşam kalitesini de yükseltmektedir.

3.1.BLOCKCHAIN TEKNOLOJİSİ

Blockchain teknolojisi, işlemlerin kayıtlarını "bloklar" halinde saklayarak ve eşten eşe (peer-to-peer) bağlantıyla "Node" adlı düğümlerden oluşan bir ağda, "Zincir" adı verilen bir veri tabanı biçiminde sunan bir yapıdır. Bu bütünlük, "Dijital Defter" olarak adlandırılır. Blockchain'i basit bir şekilde tanımlamak gerekirse, onu uzun bir veri zinciri olarak düşünebiliriz. Bu veriler aslında ağda gerçekleşen işlemlerden gelir. İşlemler, blok adı verilen paketlerde tutulur ve her blok tamamlandıktan ve doğrulandıktan sonra zincirin sonuna eklenir. Bu blok zinciri yapısı, ağın düğümlerinde depolanır. Düğümler, tüm ağ verilerinin saklanmasını sağlayan bilgisayarlardır ve her biri tüm verilerin bir kopyasını barındırır. (https://nobitex.ir/mag/blockchain)

Bir blok zincirinde veriye erişildiğinde veya değiştirildiğinde, bu veriler, diğer işlemlerle birlikte bir "blok" içinde saklanır. Saklanan bu işlemler, benzersiz ve değişmez karmalar kullanılarak şifrelenir. Yeni veri blokları, önceki blokların üzerine yazılmaz; bunun yerine bu bloklar birbiriyle "zincirlenir", bu da herhangi bir değişikliğin takibini mümkün kılar. Bu şifrelenmiş veri blokları kalıcı şekilde birbirine bağlanır ve işlem sırası ile sürekli olarak kaydedilir. Bu yöntem, blok zincirinin geçmiş sürümlerinin izlenmesine olanak sağlayan eksiksiz bir denetim geçmişi oluşturur.

Ağa yeni veriler eklendiğinde, çoğu düğüm bu verilerin meşruiyetini doğrulamak için fikir birliği mekanizmaları veya ekonomik teşviklere dayanır. Fikir birliğine ulaşıldığında yeni bir blok oluşturulur ve zincire eklenir. Ardından, tüm düğümler blockchain defterini güncellemek üzere senkronize edilir. Halka açık bir blockchain ağında, bir işlemin meşruiyetini ilk doğrulayan düğüm ekonomik bir ödül alır. Bu süreç "madencilik" olarak adlandırılır.

Blockchain teknolojisinin nasıl işlediğini anlamanızı kolaylaştıracak bir senaryo düşünelim: Birisinin ikinci el piyasasından konser bileti almayı planladığını varsayalım. Daha önce sahte bir biletle dolandırılan bu kişi, son yıllarda popüler hale gelen blockchain tabanlı merkeziyetsiz bilet değişim platformlarından birini kullanmayı tercih eder. Bu platformlarda her bilet, gerçek bir kişiye bağlı olarak benzersiz ve doğrulanabilir bir kimlikle tanımlanır. Konser katılımcısı bileti almadan önce, ağdaki birçok düğüm satıcının güvenilirliğini kontrol eder ve biletin

geçerliliği onaylanır. Sonuç olarak, bileti satın alır ve konserin keyfini çıkarır. (Carson, 2024: 2)

Blockchain teknolojileri, gelecekte finans sektörü üzerinde derin etkiler yaratabilecek yeni dijital ekonomi için bir altyapı sağlayıcı olarak nitelendirilebilir. Bu teknolojinin uygulanmasıyla birlikte, halkın finans ve muhasebe verilerine güveninin önemli ölçüde artması beklenmektedir. Ayrıca, mali tablolarla ilgili bazı taleplerin bağımsız denetim hizmetine ihtiyaç duyulmaksızın kabul edileceği tahmin edilmektedir. Genel anlamda, blockchain teknolojisi muhasebe, denetim ve mali ilke ve kurallardaki mevcut sınırlamaların bir kısmını ortadan kaldırarak bu mesleklerin kamu nezdindeki güvenilirliğini artıracaktır. (Sedighian ve diğerleri, 2020: 49)

Blockchain teknolojisinin temel unsurlarından biri kripto para birimleridir. Kripto para birimleri, bu teknolojiye dayalı olarak geliştirilen ve şifreleme algoritmaları kullanılarak, finansal ve bankacılık aracılarına gereksinim duymaksızın bireyler arasında mal ve bilgi transferi sağlayan dijital para birimleridir. En tanınmış kripto para birimleri arasında Bitcoin, Ethereum, Ripple ve Litecoin yer almaktadır.

Blockchain teknolojisinin sunduğu bu yenilikler, finans sektöründe şeffaflık, güvenlik ve verimlilik sağlarken, aynı zamanda yeni iş modellerinin ve fırsatların da kapısını aralamaktadır.

3.2. ELEKTRONİK TİCARET

Elektronik ticaret (e-ticaret), 1960'ların ortalarında tüketicilerin ATM'lerden para çekip kredi kartlarıyla alışveriş yapmaya başlamasıyla gündeme gelmiştir. 1990'ların başında internet tabanlı teknolojilerin gelişmesinden önce, büyük şirketler kendi aralarında ticari bilgi alışverişi sağlamak amacıyla belirli, sınırlı ve standartlaştırılmış iletişimlere sahip bilgisayar ağları kurmaya başladılar. Bu süreç, Elektronik Veri Değişimi (EDI) olarak adlandırıldı. O yıllarda e-ticaret, elektronik veri alışverişi ile eşanlamlıydı. İnternetin ve dünya genelindeki ağların yaratılıp geliştirilmesi, e-ticaretin altyapılarını ve uygulamalarını geliştirmeye büyük olanaklar sağladı. Uzmanlara göre, bilgi teknolojisindeki bu atılım üç dönemden geçmiştir ve şu anda üçüncü dönemindedir:

1955-1974: Elektronik Veri İşleme Çağı (EDP)

1975-1994: Yönetim Bilişim Sistemleri (MIS) Çağı

1995-2014: İnternet Çağı

Her yirmi yılda bir, o dönemin bilişim teknolojileri, elektronik iş imkanları sunarak önemli değişimlere yol açmıştır. İlk yirmi yılda ATM makineleri ve kredi kartları tanıtılmışken, sonraki dönemde elektronik veri alışverişi, uluslararası bankacılık sistemi (SWIFT) ve elektronik para transferi gibi yenilikler kullanıma girmiştir. Ancak internetin ve ticari uygulamalarının gelişimi, bu süreçte köklü bir değişiklik yaparak e-ticaretin evriminde geleneksel e-ticaret ile internet tabanlı tür arasında ayırt edilebilir bir fark ortaya çıkarmıştır. (Zeraati, 2016: 3)

E-ticaret, genç olmasına rağmen küresel düzeyde tanınıyor ve son yıllarda hızla artan, öngörülemeyen bir büyüme sergiliyor. Bu olağanüstü büyüme, internetin bir araç olarak kullanılmasının sonucudur. Ancak, e-ticaret yalnızca belirli göstergeler ya da ülkelerde kurulup yaygınlaşmaktadır (Şimşek ve Yay, 2023: 37). Örneğin, 1997'de seyahat ve turizm sektörü sanal satışların yüzde 27 ila 97'sini gerçekleştirmiştir. Pizza Hub, çevrimiçi ödemelerde kredi kabul eden ilk firmalardan biri olarak dikkat çekmiştir. 1994 yazında e-ticaret bölümleri olan PizzaNet'i başlattılar. Başlangıçta bu teknoloji yavaş ve hantaldı, ancak e-ticaret alanında öncü olmaları rekabet avantajı sağlamalarını mümkün kıldı. Kredi kartıyla çevrimiçi ödemenin basitleştirilmesine de katkıda bulundular.

Benzer bir durum, Bitcoin ve diğer altcoin işlemleri için de geçerlidir. Perakendeciler, Orastock ve dijital para birimlerini benimseyen diğer şirketler, erken hareket etmenin avantajını elde edeceklerdir. Pareto Network'ün kurucu ortağı Ted Lanfer, kripto para konusunda gayri resmi bir bilgi kaynağı olarak şöyle demektedir: “Büyük bir perakendeci yeni bir ödeme yöntemini kabul ettiğinde, bu yeni paraya olan talep ve kabul oranı artar.” (Jozdani ve Mozaffari, 2019: 3)

E-ticaret, teknolojinin ve internetin gelişimiyle birlikte büyük bir evrim geçirmiştir ve günümüzde de sürekli olarak değişim göstermektedir. Bu değişimler, tüketici alışkanlıklarından ticari stratejilere kadar geniş bir yelpazeyi etkilemektedir. Özellikle dijital para birimlerinin kabulü, e-ticaretin geleceğinde önemli bir rol oynamaya devam edecektir (Şimşek ve Yay, 2022: 217).

3.3.ELEKTRONİK BANKACILIK

Elektronik bankacılık, 1960'larda bilgisayar ağları üzerinde para ve finansal bilgilerin aktarımı olarak başladı. Zamanla bu hizmetler, müşterilere yaygın bir şekilde sunulabilir hale gelerek hızlı ve kolay işlem yapma, maliyetleri düşürme,

finansal bilgilere daha iyi erişim ve gelişmiş güvenlik gibi önemli avantajlar sağladı. Dijital bankacılık, küresel ekonominin temel bir unsuru olarak, işlemler ve finansal yönetim için vazgeçilmez bir araç haline geldi. Neredeyse tüm geleneksel banka işlemlerinin kolay ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanıyarak bankalara maliyet avantajı sunarken, müşterilere de zaman ve mekân açısından esneklik kazandırıyor.

Finansal piyasalar, para sahipliği ve hareketlerini giderek elektronik platformlara kaydırdıkça, günlük yaşamda para transferleri, ödemeler, kredi kartı işlemleri ve ticari faaliyetler dijital ortama taşınıyor. Müşterilerin dijital bankacılık hizmetlerine talebi artarken, bu durum hem bireysel hem de kurumsal açıdan bu hizmetlerin artan önemini gözler önüne seriyor.

Dijital bankacılık hizmetleri, banka dağıtım kanalları vasıtasıyla finansal tüketicilerin bankacılık işlemlerini gerçekleştirmelerine imkân tanımaktadır. Dijital teknoloji uygulamaları, finansal teknolojiler (fintek) kurumları ve bankalar arasında bir rekabet ortamı yaratmakta ve bu ortam, dijital bankacılığın gelişiminin hızlanmasını tetiklemektedir. Bu bağlamda dijital bankacılık, her türlü bankacılık hizmetini, banka şubesine gitmeye gerek kalmadan telefon, bilgisayar, tablet veya televizyon aracılığıyla müşterilere ulaştırmaktadır. Ayrıca müşteriler, otomatik vezne makineleri (ATM) ile de şubede yapılmakta olan işlemlerin birçoğunu gerçekleştirebilmektedir.

Dünya genelinde sıklıkla kullanılan dijital bankacılık hizmetleri, şu başlıklar altında toplanabilir:

ATM Bankacılığı Hizmetleri

Telefon Bankacılığı Hizmetleri

İnternet Bankacılığı Hizmetleri

Mobil Bankacılık Hizmetleri

POS (Point of Sale - Satış Noktası) Hizmetleri

Televizyon Bankacılığı Hizmetleri

Ev ve Ofis Bankacılığı Hizmetleri (İslamoğlu ve Bayrak, 2022: 404)

Elektronik bankacılık, finansal hizmetlerin daha erişilebilir ve kullanışlı hale gelmesini sağlarken, dijital dönüşümün etkisiyle bankacılık alanında önemli değişimlere yol açmıştır. Bu süreç, müşteri deneyimini iyileştirmekle kalmayıp, aynı zamanda bankaların operasyonel verimliliğini artırmaya da katkı sağlamaktadır. Dijital bankacılığın sunduğu çeşitli hizmetler, finansal okuryazarlığı artırarak bireylerin ve kurumların finansal yönetim becerilerini güçlendirmektedir.

4.ELEKTRONİK KARA PARA AKLAMA

Elektronik kara para aklama, finansal ve bilgisayar platformlarıyla şekillenen bir olgudur. Finansal platform, para değişim süreçlerinin en büyük sembolü olarak, finansal kurumlar ile hem bireylerin hem de tüzel kişilerin ilişkilerini içerir. Bilgisayar platformu ise bu finansal süreçlerin dijital alanda gerçekleştirilmesine kolaylaştırıcı ve dönüştürücü katkılar sağlar. Bu iki platform arasındaki entegrasyon o kadar derindir ki, hiçbir suç faaliyeti bu kadar elverişli ve kapsamlı bir zemine sahip değildir. Bu durum, kara para aklamayı tek bir bütün haline getirir ve finansal işlemler ile bilgisayar aktiviteleri bağlamında geniş bir ölçeği temsil eder.
Dijitalleşmenin getirdiği bu değişimle, bankacılık işlemleri geçmişe oranla hem daha hızlı hem de daha basit bir hale gelmiştir. Bu doğal süreç, finans ve bankacılık faaliyetlerinin arka planda kalmasına, hatta karanlıkta kalmasına neden olmaktadır. Müşteri ile kurum arasındaki kişisel etkileşimin ortadan kalkması, hangi kişinin hesabı kontrol ettiğini ve iş performansının neyle doğrulandığını anlamayı zorlaştırmaktadır.

Finansal kurumlar genellikle sadece belirli bir hesaba belirli bir zamanda erişim sağlanabileceğini saptayabilir. Banka, erişimin sanal hesap sahibi tarafından gerçekleştiğini belirleyebilse de, müşterinin işlemi hangi konumda gerçekleştirdiğini tespit etmenin bir yolu yoktur. Elektronikleşmenin bir sonucu olarak, bankalar ve finansal kuruluşlar siber uzayda anonimlik ve gizlilik ilkelerine karşı duyarlı davranmakta pek istekli değillerdir; çünkü bu tür bir platform, onların anayasasına ve kâr elde etme amacına oldukça uygundur. Ancak, müşteri ile banka arasındaki bu etkileşim, geniş ve derinlemesine risklerin ortaya çıkmasına neden olarak banka denetimi için bile zorluk yaratmaktadır. Bu bağlamda, uygulamada iki tür riskten bahsedilebilir. Bunlar risk alma yani fırsatları araştırmak için harekete geçme ihtimaline karşı risklerle yüzleşme ve dış etkenlerden gelen tehditlerle karşılaşma olasılığıdır. Her iki senaryoda da temel bir problem ortaya çıkar: Gözlemcinin, durumun netleşmesini beklemeden harekete geçmesi gerekir. Riskin

kendisi ile risk farkındalığını birbirinden ayırmak gereksizdir çünkü farkındalığın yokluğu, belirsizliğin özünde bulunur. Gözlemci durumu anlamlandırır ve ardından belirsizliği tehlikeye çeviren bir tür entelektüel yapı geliştirir. Risk somut olarak ifade edilebilen bir olguyken, belirsizlik ise bilinmeyenin ve anlaşılamayan soyut bir ruh hali olarak karşımıza çıkar (Abdullahi Ghafarakhi ve diğerleri, 2022: 394).

Elektronik kara para aklama, finansal sistemin dijitalleşmesi ile birlikte daha karmaşık ve zorlayıcı bir hale gelmiştir. Bu durum, hem finansal kuruluşlar hem de düzenleyici otoriteler için yeni riskler ve zorluklar yaratmaktadır. Anonimlik ve gizlilik ilkeleri, kara para aklama gibi suç faaliyetlerine zemin hazırlamakta ve bu durum, finansal sistemin güvenilirliğini tehdit etmektedir. Bu nedenle, finansal kurumların risk yönetimi ve denetim süreçlerini güçlendirmesi, siber güvenlik önlemlerini artırması ve kara para aklamaya karşı etkin stratejiler geliştirmesi hayati önem taşımaktadır.

5.KARA PARA AKLAMA SUÇUNUN DİJİTAL TEKNOLOJİ YARDIMIYLA ÖNLENMESİ VE TAKİBİ

Mali ve ekonomik alanlardaki yeni dijital teknolojiler, kara para aklamanın tespitinde ve bu suçla mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, dijital teknolojilerin çift yönlü bir etkiye sahip olduğunu unutmamak gerekir. Bu teknolojiler, ekonomik suçlar ve yolsuzlukla mücadelede etkili olabilirken, büyük mali krizlerin ve ulusal veya uluslararası yolsuzlukların önünde durmakta da yardımcı olabilmektedir. Bununla birlikte, mali ve ticari kuruluşlarda yolsuzluklara yol açabilecek ve sınırötesi organize suçlar arasında yer alabilecek potansiyellere de sahiptir. Mali yolsuzluk ve kara para aklama, yöntemi elektronik veya geleneksel olsun, suçun niteliği ve cezası üzerinde bir değişikliğe neden olmaz.

Geleneksel ve modern kara para aklama yöntemlerinin karşılaştırılmasına bakacak olursak, geleneksel yöntemde yer alan "değiştirme aşaması" ilk aşama olarak karşımıza çıkıyor. Bu aşamada, nakit paranın fiziki olarak taşınması önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır. Kullanılan temel yöntemler arasında, suç veya suç faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin yerel bankalara ya da diğer finansal kuruluşlara yatırılması, yabancı bankalara aktarılması, değerli varlıkların satın alınması veya suç gelirlerinin restoran, otel ve kumarhaneler gibi yerlerde kullanılarak legal görünen kazanç haline getirilmesi bulunmaktadır.

Elektronik kara para aklama sürecinde, suç gelirlerini dönüştürmek amacıyla suçlular elektronik para ve akıllı kartlar kullanarak bu gelirleri anonimlik sağlayan

bir yapıya dönüştürebilir. Bu elektronik paralar, tekrar el değiştirmeden önce döviz veya değerli eşyalar almak için kullanılabilir ve böylece kirli paranın yerini elektronik para alır. Bu özellikleri sayesinde, sınır ötesi para transferlerinde veya yüz yüze işlem gereksinimlerinde avantaj sağlar. Elektronik para şeklindeki suç gelirleri kolaylıkla sınır ötesine aktarılabilir ya da bunlarla lüks mallar ve döviz satın alınabilir. Elektronik kara para aklamanın bu yöntemi, geleneksel yöntemlere kıyasla en büyük avantajlarından biri olarak yüz yüze işlemlerin ve kimlik gizliliğinin korunmasını sağlamaktadır. (Habibzadeh ve Mirmejidi, 2011: 38).

Yukarıdaki tanımlara göre, elektronik mali suçlar, faaliyetlerin kaynağının kasıtlı olarak gizlenmesi, hileli mali işlemlerin ve siber uzay mekanizmalarının suçlular tarafından kötüye kullanılmasını içerdiğinden, bu tür suçlarla mücadele etmek ve suçu kanıtlamak çoğu zaman görünür bir etki yaratmadan mümkün olan en kısa sürede zordur, hatta bazen imkânsız hale gelir. Bu noktada, başta ekonomi bilimi ve kara para aklama gibi mali suçlar olmak üzere çeşitli alanlarda diğer bilimlerin desteğini sağlayabilen en önemli araçlardan biri Makine Öğrenimi (ML)'dir.

Kute ve diğerleri, kara para aklama tespiti için Rastgele Orman, K-ortalama Kümeleme ve Destek Vektör Makineleri gibi makine öğrenimi algoritmalarının yanında Otomatik Kodlayıcı ve Grafik Evrişim Sinir Ağları gibi derin öğrenme algoritmalarını incelemiştir. Bu algoritmalar, denetimli ve denetimsiz öğrenme yaklaşımlarıyla umut verici sonuçlar elde etmiştir. Ancak, sürekli değişen dolandırıcılık türlerini belirlemekte zorlanmakta ve dolandırıcılık etiketlerinin eksikliği nedeniyle sınırlamalarla karşılaşmaktadır. Zhiyuan Chen'e göre, birçok makine öğrenimi tabanlı yaklaşım, kara para aklama eylemlerinin, meşru finansal işlemlerden farklı davranışlar veya göstergeler sergilediğini varsayar. Denetimsiz anormallik tespit yöntemleri genelde meşru davranışları modellemek ve normdan sapmaları tespit etmek amacıyla kullanılır. Bu yaklaşımlar düşük hatalı pozitif oranlara ve iyi tespit oranlarına sahip olsa da, kara para aklamanın belirsiz doğası ve yasa dışı işlemlerin meşru işlemlere göre nadir olmasından kaynaklanan kusurlu etiketleme nedeniyle yazarlar, bu sonuçların gerçek dünya senaryolarında tekrarlanabilirliği konusunda şüphe duymaktadır. Bu zorluklara rağmen, kara para aklama tespitine yönelik algoritmaların geliştirilmesine yönelik son araştırmalar umut verici doğruluk tahminleri ortaya koymaktadır. (Pan, 2022: 2)

Daha önce belirttiğimiz gibi, yapay zekâ, makine öğrenimi, veri analizi, sinir ağları ve blockchain algoritmaları gibi çeşitli teknolojiler, şüpheli ve yaygın kara para aklama faaliyetlerinin tespit edilmesi ve önlenmesi amacıyla kullanılabilir. Bu teknolojiler, finansal işlemlerdeki olağandışı ve şüpheli kalıpları otomatik olarak

belirleyebilir ve düzenleyici kurumlardan gerekli önlemlerin alınmasını talep edebilir. Dijital teknolojilerin etkin bir şekilde kullanılması, kara para aklama ile mücadelede önemli bir avantaj sağlayabilirken, bu tür suçların önlenmesi ve takibi için sürekli olarak güncellenen yöntemler ve stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, teknoloji ve veri analizi, mali suçlarla mücadelede giderek daha kritik bir rol oynamaktadır.

6.DİJİTAL TEKNOLOJİNİN YARDIMIYLA KARA PARA AKLAMA SUÇUYLA MÜCADELE

Kara para aklamayı düzenleyen pek çok uluslararası, bölgesel ve yerel yasa, yönerge ve düzenleme bulunmaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nde bankalar ve sigorta şirketleri için Müşteriyi Tanı (KYC) doğrulaması, yüksek riskli ülkelere yönelik işlemlerin izlenmesi ve tanımlanması ile korunmasız siyasi kişilerin belirlenmesi gibi sorumluluklar içeren kara para aklama veya terörizmin finansmanını önleme yasaları mevcuttur. Şüpheli işlemleri yetkililere bildirmek gibi uygulamalar da bulunmaktadır.

Dünya genelinde kara para aklama ve mali dolandırıcılıkla mücadeleye yardımcı olmak amacıyla Mali İstihbarat Birimleri kurulmuştur. Bu birimler, bankaların şüpheli faaliyet raporlarını analiz eder ve vergi daireleri, gümrükler, savcılar veya suç soruşturmacılarına bildirip bildirmeyeceklerine karar verir. Mali Eylem Görev Gücü (FATF), küresel mali sistemi terörizmin finansmanı ve kara para aklamaya karşı korumak için politikalar geliştiren ve teşvik eden bağımsız bir uluslararası organdır. Kurum, küresel kara para aklama (AML) ve terörle mücadele finansmanı standartları için uluslararası alanda kabul gören çeşitli öneriler geliştirmiştir. Her ülkenin kendi risklerini tanımlayarak uygun politikalar oluşturması gereklidir. Kara para aklama, terörün finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının izlenmesi; finans sektörüne yönelik önleyici tedbirlerin uygulanması ve ilgili kurumlara belirli yetki ve sorumluluklar verilmesi gerekmektedir.

Gerçek faydalanıcı bilgilerinin şeffaflığını ve ulaşılabilirliğini artırmak, uluslararası koordinasyonu ve işbirliğini kolaylaştırmak önemli hedeflerdir. 180 ülkenin desteklediği 40 öneri bulunmaktadır. FATF, bu standartları Uluslararası Para Fonu, Birleşmiş Milletler, bölgesel kuruluşlar ve Dünya Bankası ile iş birliği içerisinde sürekli olarak gözden geçirmektedir. Yıllık incelemeler, FATF'in kara para aklama ile ilgili ortaya çıkan sorunları çözmesine, belirsiz kuralları netleştirmesine ve standartların küresel mali dolandırıcılıkla mücadelede etkin olmasını sağlamasına yardımcı olur. Bölgelere özgü rehberlik sağlamak amacıyla belirlenen bölgesel ilke

ve yönergeler, aynı zamanda belli bir evrensellik taşımaktadır. Örneğin, Japon Yapay Zeka Derneği'nin Etik Kuralları, daha sonra ABD Senatosu İstihbarat Komitesi tarafından federal algoritmik denetim için onaylanan bir teklife öncülük etti. Bu raporun onaylanmasının amacı, tarafsız karar almayı sağlamaktı. Ayrıca, Avrupa Birliği (AB), üye ülkelerde ve AB vatandaşlarına yönelik verileri yöneten diğer tüm kuruluşlarda yapay zekanın kullanımını kontrol etmek amacıyla Genel Veri Koruma Yönetmeliği'ni oluşturdu.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) gibi yapay zekayı yöneten uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile Yapay Zeka Üst Düzey Uzman Grubu (AI HLEG), yapay zekanın etiği ve güvenilirliğine odaklanan ilkeler geliştirmek için işbirliği yapıyor. OECD, yapay zekanın düzenlenmesine yönelik ilkeler geliştirdi ve bu ilkeler daha sonra G20 üyeleri tarafından da kabul edildi. Avrupa Birliği'nin yetki alanı altında çalışan AI HLEG, güvenilir yapay zeka için etik kurallar oluşturdu. Bu iki kuruluşun odaklandığı ilkeler arasında sağlamlık ve güvenlik, şeffaflık, gizlilik ve veri yönetimi, insan katılımı ve gözetimi, hesap verebilirlik ve sosyal ile çevresel refah bulunmaktadır.

Günümüzde, nakitsiz ödemeleri, sanal para birimlerini ve çevrimiçi kitlesel fonlama platformlarını destekleyen finansal çözüm sistemleri işletilmekte ve geliştirilmektedir. Asıl zorluk ise, AML uyumluluğu programlarına milyonlarca dolar harcanması ve bu hizmetlerin maliyetli hale gelmesidir. Bu nedenle, finansal analistler ve geliştiriciler bu tür gelişmelerle ilgili maliyetleri düzenlemeye odaklanıyor. Örneğin, kara para aklamayla mücadele (AML) büyük ölçüde Müşterini Tanı (KYC) ve Müşteri Durum Tespiti (CDD) uyumluluğuna dayanır, bu da bankaların etkili veri toplama yöntemlerine yatırım yapmalarını gerektirir. Düzenleyici teknoloji şirketleri (RegTech), kara para aklamayı önlemeyi hedefleyen gelecek vaat eden unsurlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. RegTech, mali suçlarla mücadelede uyum programları için KYC ve veri analitiği gibi çözümler geliştirmeye odaklanmıştır. Artan kaçakçılık yolları ve gelişmiş kara para aklama teknikleri karşısında, RegTech'in gerçek hak sahiplerinin tespit edilmesine ve AML süreçlerinin güçlendirilmesine katkıda bulunması bekleniyor. Bu nedenle, RegTech mali düzenleyicilerin tavsiyelerine uyulmasına ve kara para aklama sorunlarıyla etkili bir şekilde baş edilmesine yardımcı olur. (Alhajeri and Alhashem, 2023: 294)

Mahkemede açılan en dikkat çekici dava, 42 yaşındaki Jian Wen'e karşı açılan davaydı. Bu dava, İngiliz yetkililerin tarihin en büyük dijital para birimi ele geçirmesine yol açtı. Dijital para birimlerinin izlenmesi, kara para aklamanın daha

etkili bir şekilde tespit edilmesine ve mali suçluların yakalanmasına önemli katkı sağlıyor. Davanın kısa öyküsü şu şekildeydi: Jian Wen, milyonlarca sterlin değerinde evler ve binlerce sterlinlik mücevher elde eden bir suç çetesiyle ilişkilendirildiğinde, Leeds'de bir Çin restoranının üstündeki bir dairede yaşıyordu. Savcı Andrew Penhale, Kraliyet Savcılık Servisi'nin (CPS) Ciddi Ekonomik ve Organize Suçlar ile Uluslararası Direktörlük (SEOCID) bünyesindeki Bölgesel ve Galler Birimi'nin Başkanı olarak, Bitcoin'lerin kökeni hakkında herhangi bir yasal kanıt bulunmadığını ve bu durumun Çin'deki bir yatırım dolandırıcılığına bağlandığını ifade etti. Wen'in hayat tarzı, belirgin bir şekilde değişmişti. 2017'de, Londra'nın kuzeyinde altı odalı bir eve taşındı ve aylık 17.000 £'dan fazla kira ödedi; bu süreçte oğlu özel bir okula gidiyor, Londra'nın en prestijli bölgelerinden birinde mülk satın alıyor, uluslararası seyahatler yapıyor ve mücevher alıyordu. Zürih'te gerçekleşen ve onbinlerce sterlin değerindeki olay, CPS'in ilgisini ve şüphesini çekmişti. Wen'deki Southwark Kraliyet Mahkemesi'nde kara para aklama suçundan hüküm giyen Andrew Penhale, Bitcoin ve diğer dijital para birimlerinin organize suçlular tarafından varlıkları gizlemek ve transfer etmek için daha fazla kullanıldığına dikkat çekti. Ayrıca, dolandırıcıların suç davranışlarından faydalanmasına olanak sağlandığını belirtti. Tutuklama kararı verilen bir baş şüpheli daha bulunuyor. Son olarak mahkeme, Jian Wen'i de mahkûm etti. (https://www.perspectivemedia.com)

Tüm dijital işlemler, sanal defterlerde saklanarak denetim ve inceleme için durumu netleştirmede büyük önem taşır. Bitcoin işlemleri blockchain ağına kaydedildiği için herkese açıktır. Bu sayede blockchain, işlemleri daha şeffaf ve izlenebilir kılar. Bu özellik, dijital para birimleri ile kara para aklama olasılığını azaltarak Bitcoin'in bu mücadelede etkili bir araç olmasını sağlayabilir. Blockchain ağında gerçekleştirilen her Bitcoin işlemi, bir Bitcoin adresi ile ilişkilendirilir. Bu durum, işlemlerin izlenebilir ve tanımlanabilir olmasını sağlar; böylece her adresin finansal hareket geçmişi kontrol edilebilir. Bu özelliğin, kara para aklama faaliyetlerinin tespitinde de etkili olabileceğini belirtmek önemlidir. (https://hamipardakht.com/the-role-of-bitcoin-in-combating-money-laundering)

7.SONUÇ

Kara para aklamayla mücadele, karmaşık, gizli ve genellikle maliyetli bir süreçtir. Araştırmacılar ve hukuk uzmanlarının bu suçu tespit etmek ve önlemek amacıyla gelişmiş teknolojiler kullanması gerekmektedir. Bu süreçteki karmaşıklık ve gizlilik, kara para aklamaya karşı verilen mücadeleyi devam eden bir zorluk haline getiriyor.

Genel olarak, ulusal ve uluslararası yasa ihlalleri ile belirli idari güvencelerin eksikliği, kara para aklama suçunun temelini oluşturmaktadır. Bu sorun, çoğunlukla ülkelerin kara para aklama suçunu değerlendirirken ve takip ederken kendi iç ve ulusal yasalarına dayanmasından kaynaklanmaktadır. Kara para aklamanın ulusötesi ve organize bir suç olmasına rağmen, bu suçla ilgilenecek bağımsız bir uluslararası mahkemenin olmaması da durumun karmaşıklığını artırmaktadır. Yerel ve ulusal mahkemelerde süreçler devam ederken, hakimlerin duruşmaları sırasında çeşitli nedenlerle ihmal olasılığı mevcuttur. Yasaların ihlal edilmesi durumunda doğru uygulama garantisinin bulunmaması, bazı kişi ve kuruluşların kara para aklamayla mücadele yasalarını göz ardı etmelerine veya ihlal etmelerine olanak tanımaktadır ve bu faaliyetleri ceza endişesi olmadan sürdürmelerine yol açmaktadır. Kara para aklamanın getirdiği mali kazanç son derece cazip olduğu için, suçlular hukuktan ve adaletten kaçabilmek adına adli makamlara ve ilgili yetkililere büyük miktarda rüşvet vermeye isteklidir.

Suçun önlenmesi ve suçla mücadelenin önündeki bir diğer büyük problem, mali yolsuzlukla mücadele alanında uluslararası işbirliğinin yetersizliğidir. Çoğu organize suç, uluslararası ağlar üzerinden gerçekleştiği için, uluslararası yasaların işbirliği ve ülkeler arası koordinasyon eksikliği kara para aklamayla etkin bir mücadeleyi olanaksız kılmaktadır.

Veri aktarımının sanal ağlarda gizli ve özel bir şekilde gerçekleştirilmesi, sorumlu adli mercilerin bu bilgilere ulaşımını ve takibini zor, hatta bazen imkânsız hale getirmektedir. Bu tür faaliyetlerde bulunan kişiler genellikle şifreleme teknolojilerini ve özel ağları gizlice kullanarak önemli verilere erişimi engellemektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu kişilerin daha fazla kazanç sağlamak amacıyla kasıtlı olarak yasa dışı gelirlerini gizlemek için kara para aklamaya başvurmasıdır. Ne yazık ki, kara para aklamanın büyük bir kısmı, uyuşturucu ve insan kaçakçılığından elde edilen gelirlerin gizlenmesi veya aktarılmasıyla ilişkilidir. Bu durum, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen yüksek kazançlar nedeniyle suçluları kara para aklama gibi organize suçlara yönlendirmektedir.

Kara para aklamayla mücadele, bu suçun etkili şekilde engellenmesi için daha fazla çaba ve uluslararası işbirliği gerektiren önemli bir küresel meseledir. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi büyük uluslararası örgütlerin uygun kaynak ve maliyet ayırarak kara para aklamaya karşı sıkı yasalar geliştirmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yasaların etkin şekilde uygulanması, mali ağların, ekonomi, bankacılık ve vergi işlemleriyle ilgili dijital verilerin izlenmesi de dâhil olmak üzere

yasaların aşılmasını önleyecek tedbirlerin artırılmasını gerektirir. Bu çabalar, suçluların özgürlüklerini kısıtlayarak yasa dışı ve gayri meşru faaliyetlerini durdurmayı amaçlamaktadır.

YAZARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar, çalışmanın tümüne tek başına katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Abdullahi Qahfarkhi, S. ve diğerleri. (2022) Elektronik Kara Para Aklamanın Önlenmesi: Savunmacı Yaklaşım ve Saldırgan Yaklaşım. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma Dergisi, Doi: 10,22034/jclc.2021.290298.1510.

Aktan, C. C., & Yay, S. (2016). Organizasyonel Değişimde İki Farklı Kültür: Değişim Kültürü ve Değişime Direnç Kültürü. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 8 (2): 1-16.

Alhajeri, R. & Alhashem, A. (2023) Using Artificial Intelligence to Combat Money Laundering. Intelligent Information Management. Doi:10,4236/iim.2023,154014.

Anichebe, U. (2021) Combating Money Laundering in an Age of Technology and Innovation. http://dx.doi.org/10, 2139/ssrn.3627681.

Avani, Sh. (2012). Faydacılık hazcılıkla aynı mıdır?. Philosophical Reflections Quarterly. 2(6). 7-32.

Carson, B., (2024). What is Blockchain?. McKinsey & Company, 2, 1–7.

Coşkun, N. (2004). Kara Paranın Aklanması Suçu. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı, 12 (3), 229 - 261.

Gara Daghi, M. (2021). Dijital Dönüşüm Nedir ve Gereklilikleri Nelerdir? https:// mupra.ir/blog/.

Ghannad, F. (2008). Bilgi ve İletişim Teknolojileri Bağlamında Kara Para Aklama. Hukuk ve Politika Araştırması, 10 (24), 176-149.

Gholami, A. & Azadfar, M. (2021) Kara Para Aklamayı Suç Haline Getirmenin Hukuki Temellerinin İncelenmesi. İslami Ekonomik Çalışmalar, Doi:10,30497/ies.2021,75622.

Habibzadeh, M. & Mirmjidi, S. (2011). Kara Para Aklamada Elektronik Bankacılığın Rolü ve Bununla Baş Etme Yöntemleri. Karşılaştırmalı Hukuk Araştırması, 15 (1), 23-43.

Hajiyan, H. (2023). Kara Para Aklama Kavramına ve Aşamalarına Genel Bakış. Ekonomik Yönetim ve Girişimcilik Çalışmaları Üç Aylık Bülten, Doi:10,22034/ jmek.2023.397755.1089.

Hashimi, M. & Blandnazar, A. (2020). Kara Para Aklama. Hukuk ve Modern Kanunlar, 2, 60-80.

İslamoğlu, M., & Bayraklı, M. (2022) Dijital Bankacılık Ürünlerinin Sektörün Büyüme Performansı Üzerindeki Etkileri. Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, https:// doi.org/10,29106/fesa.1127589.

İsmail Pour. F. (2021). Hukuki Açıdan Kara Para Aklama Suçu ve Türleri. https:// lawmingo.com/mag/the-crime-of-money-laundering-and-its-types-from-a-legal-perspective.

Janipour, K. & Maroufi, M. (2014). Kara Para Aklamanın Suç Sayılması İhtiyacının Analizi. Ceza Hukuku Doktrinleri. Razavi İslami Bilimler Üniversitesi, 6, 127-154.

Jozdani, M. & Mozafari, S. (2019). Elektronik Ticarette Blockchain'in Bir Gereklilik Olarak Kabulü. Quarterly Journal of New Research Approaches in Management and Accounting, 3(9), 96-88.

Kara Para Aklamayla Mücadelede Bitcoin'in Rolü?. (2023). Ödeme Sponsoru, https://hamipardakht.com/the-role-of-bitcoin-in-combating-money-laundering.

Khammamizadeh, F. (2003). Bankalarda ve Finansal Kurumlarda Kara Para Aklamayla Mücadele. Amerika Birleşik Devletleri Terörle Mücadele Kanununa Bakış. Uluslararası Hukuk Hizmetleri Dergisi, Doi:10.22066/cilamag.2003.18031.

Khoini, G. ve diğerleri. (2018). Kara Para Aklamanın Suç Sayılmasında Gecikme. İslam Hukuku ve Hukuk Çalışmaları, 9 (17), 131-156.

Moradi Ghaleh, S. (2022). Dijital Para Birimleri Aracılığıyla Kara Para Aklama (Olgu Analizi ve Uygun Önleyici Tedbirler). Legal Law Research Quarterly, 3 (5), 271-290.

Money Laundering. (2011). University Portal of Iran. https://www.unp.ir/article/university/marketing/716.

Mirzaei, A. ve diğerleri. (2023) İran Ticaret Sisteminin Temel Zorluklarına Bir Bakışla Uluslararası Ticaret Sisteminin Kötüye Kullanılmasına Dayalı Kara Para Aklama. International Studies Quarterly 20, Doi:10,22034/isj.2023.356787.1894.

Mitsilegas, V. & Vavoula, N. (2016) The Evolving EU Anti-money Laundering regime. Queen Mary University of London, Doı:10,1177/1023263X1602300204.

Miynat, M. , & Duramaz, S. (2013). Kara para Aklama Aracı OlarakYeni Bir Mali Suç: Siber-Aklama. Yönetim Ve Ekonomi Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa, 1(20), 315 - 325.

Nasiri, S. (2016). Kara Para Aklama ve Bununla Mücadele Etme Yolları. Modern Araştırma Bilimleri Yaklaşımıyla Uluslararası Muhasebe ve Yönetim Konferansı, 4, 1-32.

Pan, J. (2022) Deep Set Classifier for Financial Forensics: An Application to Detect Money Laundering. Home Team Science and Technology Agency, Doi: 10.48550/arXiv.2207.07863.

Rezai, G. (2021). Bentham'ın İslami Ceza Politikasına Dayalı Faydacı Yaklaşımı Işığında Kriminalleştirmenin Temellerinin İncelenmesi. Üç Aylık İki Yasal Bulgu 1(1), 5-22.

Sedighian ve diğerleri. (2020). Blockchain ve Dijital Para Birimleri. Yönetim ve Muhasebede Yeni Araştırmalar, 43, 43-52.

Shashwat, A. (2013) Money Laundering: A Complete Perspective. https:// dx.doi.org/10.2139/ssrn.2315055.

Şimşek, H. Z. & Yay, S. (2022), Açımlayıcı Faktör Analizi ve E-Ticaretin Vergilendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar Üzerinde Etkili Olan Boyutların Belirlenmesi Üzerine Bir Uygulama, Ekonomi Bilimleri Dergisi, 14 (2): 216–236.

Şimşek, H. Z. & Yay, S. (2023), E-Ticaretin Vergilendirilmesinde Karşılaşılan Sorunların Yapısal Eşitlik Modeli ile Analizi, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 15 (28): 35–60.

Yari, M. (2024). https://nobitex.ir/mag/blockchain/.

Yay, S. (2018), Kurumsal İktisat Perspektifinden Mali Kurumlara Güven ve Sosyal Sermaye İlişkisi: Teori ve Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Yay, S. & Şataf, C. (2018). Yeni Kurumsal İktisat Perspektifinden Sosyal Sermaye. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (1), 1-11.

Zeraati, N. (2016). Baştan Sona E-ticaret. Basiri Yayınları, Tahran: İran.